

ЗАКОННИЯТ СЪДЕБЕН СЪСТАВ ПО ДЕЛА ЗА ОБЖАЛВАНЕ НА ДЕЙСТВИЯТА НА СЪДЕБНИТЕ ИЗПЪЛНИТЕЛИ

Иван Георгиев*

1. Въведение

В какъв състав заседава окръжният съд, който е компетентен да се произнесе по жалбите срещу действията на съдебните изпълнители? Нормативната уредба не дава отговор на този въпрос. Гражданският процесуален кодекс¹ (ГПК) съдържа единствено разпоредби относно това кой съд е компетентен да разглежда такива жалби (окръжният – чл. 436, ал. 1 ГПК) и по какъв ред го прави (в закрито заседание – чл. 437, ал. 4 ГПК). Това означава, че въпросът за законния състав на съда стои открит и следва да бъде разрешен чрез тълкуване на закона.

2. Проблемите

Съдилищата в страната неотклонно² следват правилото, че законният съдебен състав в тези случаи включва трима съдии от окръжния съд³. Приема се също така, че член на състава може да бъде младши съдия⁴, като дори в определени съдебни ак-

---

* Докторант по гражданско и семейно право в Института за държавата и правото към Българската академия на науките, младши съдия в Окръжния съд – Видин.

¹ Обн., ДВ, бр. 59 от 20.07.2007 г., изм. и доп.

² При подготовката на статията проучих практиката на всички окръжни съдилища в страната и не открих противоречиви произнасяния по въпроса – предмет на настоящото изследване.

³ Вж. например опр. от 12.02.2010 г. по в. ч. т. д. № 245/2009 г. на Окръжния съд – Силистра, р. № 236 от 17.07.2012 г. по гр. д. № 411/2012 г. на Окръжния съд – Кюстендил, р. № 145 от 26.03.2012 г. по в. гр. д. № 234/2012 г. на Окръжния съд – Пазарджик, р. № 92 от 6.03.2012 г. по ч. гр. д. № 112/2012 г. на Окръжния съд – Плевен, р. № 57 от 14.03.2012 г. по гр. д. № 77/2012 г. на Окръжния съд – Ловеч, р. № 140 от 18.02.2010 г. по ч. гр. д. № 121/2010 г. на Окръжния съд – Враца.

⁴ Вж. в този смисъл р. № 92 от 6.03.2012 г. по ч. гр. д. № 112/2012 г. на Окръжния съд – Плевен, опр. № 140 от 18.02.2010 г. по ч. гр. д. № 121/2010 г. на Окръжния съд – Враца, р. № 57 от 14.03.2012 г. по гр. д. № 77/2012 г. на Окръжния съд – Ловеч, р. № 236 от 17.07.2012 г. по гр. д. № 411/2012 г. на Окръжния съд – Кюстендил, р. № 145 от 26.03.2012 г. по в. гр. д. № 234/2012 г. на Окръжния съд – Пазарджик.

тове младшият съдия е докладчик по делото⁵.

В основата на цитираната практика стои Тълкувателно решение № 3 от 12.07.2005 г. по т. д. № 3/2005 г. на Общото събрание на гражданската и търговската колегия на Върховния касационен съд (ТР–3–2005–ОСГКTK–ВКС), което според ВКС⁶ запазва своето действие и след приемането на новия ГПК от 2007 г. В диспозитива на задължителното за правоприлагащите органи решение се приема, че „законният състав на окръжния съд, който разглежда жалбите срещу действията на съдия-изпълнителя, е тричленен“, както и че „функционално компетентен да разгледа частните жалби срещу определенията за прекратяване на производството пред окръжния съд по обжалване действията на съдия-изпълнителя е съответният апелативен съд, чието определение е окончателно“.

По мое виждане са налице основания ТР–3–2005–ОСГКTK–ВКС да не намира приложение при действащата нормативна уредба. Отделно от това според мен е налице и проблем при произнасянето по тези дела в състава на съда (бил той едноличен или тричленен) да участва младши съдия. Именно върху тези интересни въпроси ще спра вниманието си в настоящото кратко изследване.

3. Действие на ТР–3–2005–ОСГКTK–ВКС

ТР–3–2005–ОСГКTK–ВКС е прието по времето на стария Закон за съдебната власт⁷ (ЗСВ – отм.) и отменения Граждански процесуален кодекс⁸ (ГПК – отм.). Това означава, че приложението на тази практика следва да бъде съобразено с действащата към настоящия момент нормативна уредба. Съобразно чл. 124 от Конституцията на Република България⁹ ВКС осъществява върховен съдебен надзор за точно и еднакво прилагане на законите от всички съдилища¹⁰. Дадените разрешения, обективирани в тълкувателни решения, са задължителни за органите на съдебната и изпълнителната

---

⁵ Вж. р. № 57 от 14.03.2012 г. по гр. д. № 77/2012 г. на Окръжния съд – Ловеч, р. № 92 от 6.03.2012 г. по ч. гр. д. № 112/2012 г. на Окръжния съд – Плевен, опр. № 140 от 18.02.2010 г. по ч. гр. д. № 121/2010 г. на Окръжния съд – Враца, р. № 236 от 17.07.2012 г. по гр. д. № 411/2012 г. на Окръжния съд – Кюстендил, р. № 145 от 26.03.2012 г. по в. гр. д. № 234/2012 г. на Окръжния съд – Пазарджик.

⁶ Вж. р. № 359 от 2.07.2009 г. по гр. д. № 373/2009 г. на ВКС, III г. о.

⁷ Обн., ДВ, бр. 59 от 22.07.1994 г., изм. и доп.

⁸ Обн., Изв., бр. 12 от 8.02.1952 г., изм. и доп.

⁹ Обн., ДВ, бр. 56 от 13.07.1991 г., изм. и доп.

¹⁰ Конституционните принципи за правата държава и за равенството на гражданите пред закона обосновават не само правомощие, но и задължение на ВКС за върховен съдебен надзор за точно и еднакво прилагане на всички закони без ограничение при неточното им прилагане или различно интерпретиране в практиката на съдилищата, независимо от инстанционната компетентност на ВКС – решение № 2 от 10.02.2005 г. по к. д. № 9/2004 г. на Конституционния съд на Република България.

власт, за органите на местното самоуправление, както и за всички органи, които издават административни актове – чл. 130, ал. 2 от Закона за съдебната власт (ЗСВ)¹¹. Същественото значение на тази категория съдебни актове изисква прецизна проверка на условията за прилагането им. Безспорно наличието на нова правна уредба поставя под въпрос адекватността на възприетите решения, които почиват на тълкуване на норми, които вече не са част от действащия правопорядък.

4. Съдебен състав на окръжния съд

За да се направи извод относно законния съдебен състав, който е компетентен да разгледа жалбите срещу действията на съдебните изпълнители, трябва да бъдат съпоставени изводите (мотивите) на ВКС за приемането на т. 1 от ТР–3–2005–ОСГКТК–ВКС и действащата правна уредба. В решението се приема с позоваване на ЗСВ (отм.), че след като окръжният съд може да разглежда и „други дела“ освен първоинстанционните и въззивните граждански и наказателни дела, то за тези „други дела“ (сред които и жалбите срещу актове на съдебни изпълнители) компетентен следва да бъде съставът на окръжния съд съобразно общото правило. Съгласно ЗСВ (отм.) „окръжният съд заседава в състав от трима съдии, освен ако в закон е предвидено друго“. Друго, което е безспорно, е, че производството по жалби срещу действия на съдебните изпълнители не е второинстанционно. Стъпвайки върху тези аргументи, ВКС приема (според мен правилно), че законният състав е тричленен.

Ако пренесем изцяло логиката на ВКС и съпоставим мотивите на тълкувателното решение с актуалната правна уредба, ще стане ясно, че на окръжния съд отново се възлага разглеждането и на „други дела“ извън инстанционните – чл. 63, ал. 2 ГПК. Дотук всичко е същото. Следователно отговорът на въпроса за законния състав на съда отново следва да се открие в общите разпоредби. Член 82, ал. 1, т. 2 ЗСВ посочва, че окръжният съд като първа инстанция разглежда граждански дела в състав от един съдия. Това е общата, действаща към настоящия момент разпоредба, която регламентира законния състав на съда. Член 20 ГПК повтаря това правило. Съставът от трима съдии вече не е общо правило, а изрично предвиден състав за второинстанционно въззивно производство.

5. Характер на производството

Извън изложените по-горе аргументи следва да се обърне внимание на още нещо: т. 2 на ТР–3–2005–ОСГКТК–ВКС съдържа историческо тълкуване на разпоредбата на чл. 335 ГПК (отм.). Това историческо тълкуване води до извода, че съдът,

¹¹ Обн., ДВ, бр. 64 от 7.08.2007 г., изм. и доп.

който разглежда жалба срещу действия на съдебния изпълнител, се произнася извън рамките на инстанционния контрол¹². След като към момента окръжният съд е единствено компетентен, „...то и постановеното от него като контролен орган определение, с което е оставена без разглеждане жалбата срещу действията на съдия-изпълнителя и е прекратено производството по делото, подлежи на последващ контрол за законност пред съответния апелативен съд, функционално компетентен спрямо окръжния такъв...“. Това означава, че т. 2 на ТР–3–2005–ОСГКТК–ВКС не е изгубила своето значение. Това становище се споделя и в практиката на ВКС – „окръжният съд не се произнася като въззивна инстанция, а като контролна съдебна инстанция, и то окончателно, относно законността на обжалвания пред нея несъдебен акт на съдебния изпълнител – държавен или частен“¹³.

В актуалната нормативна уредба обаче в гражданското правораздаване не съществува акт, който да се контролира от апелативен съд въз основа на произнасяне на тричленен състав на окръжния, защото окръжният съд като първа инстанция разглежда дела в състав от един съдия. Изложените по-горе съображения ми дават основание да смятам, че т. 1 на ТР–3–2005–ОСГКТК–ВКС е изгубила своята сила и тази категория дела следва да се разглеждат еднолично¹⁴.

---

¹² Актът на окръжния съд, с който се произнася срещу действията на съдебния изпълнител, не е акт на инстанционна проверка. Въпреки това в много случаи съдилищата образуват подобни дела като въззивни – вж. напр. опр. от 12.02.2010 г. по в. ч. т. д. № 245/2009 г. на Окръжния съд – Силистра, р. № 145 от 26.03.2012 г. по в. гр. д. № 234/2012 г. на Окръжния съд – Пазарджик. В практиката на ВКС също се срещат подобни становища. Така например в опр. № 744 от 28.12.2010 г. по ч. гр. д. № 18/2010 г. на ВКС, IV г. о., се приема, че „[о]бжалваното от жалбоподателката в настоящото производство определение на [X] окръжен съд има характер на решение и съобразно чл. 437, ал. 4 ГПК то не подлежи на обжалване, тъй като е изчерпан инстанционният контрол“.

¹³ Вж. опр. № 87 от 24.01.2011 г. по ч. т. д. № 51/2009 г. на ВКС, II т. о. В същия смисъл е и опр. № 359 от 2.07.2009 г. по гр. д. № 373/2009 г. на ВКС, III г. о.

¹⁴ Съпоставката с други закони също води на този извод. Така например жалбите срещу отказите на длъжностните лица по Закона за търговския регистър (ЗТР) – обн., ДВ, бр. 34 от 25.04.2006 г., изм. и доп., се обжалват пред окръжния съд, който разглежда делото в състав от един съдия, като постановеното решение на съда подлежи на обжалване в 7-дневен срок от съобщаването му пред съответния апелативен съд (чл. 25, ал. 4 ЗТР). По същия начин, когато се произнася по отвод на арбитър, Софийският градски съд следва да разгледа делото в състав от един съдия, независимо от обстоятелството, че законът препраща към „реда“ на глава XXI ГПК – „Обжалване на определенията“ – чл. 16, ал. 1 от Закона за международния търговски арбитраж – обн., ДВ, бр. 60 от 5.08.1988 г., изм. и доп. Във всички тези случаи става въпрос за контрол върху акт на несъдебен орган. Сходните хипотези следва да намират идентично разрешение.

6. Участието на младши съдия в съдебния състав

Независимо от застъпването от мен становище, дори и да се приеме, че законният състав е тричленен, според мен в състава на съда не може да участва младши съдия. Съобразно чл. 83, ал. 1 ЗСВ окръжният съд като втора инстанция разглежда дела в състав от трима съдии, освен ако със закон е предвидено друго. При разглеждането на делото като втора инстанция само един от членовете на състава на окръжния съд може да бъде младши съдия – чл. 83, ал. 2 ЗСВ. Смисълт на посочените разпоредби е младшият съдия да бъде въведен в дебрите на правораздаването от своите по-опитни колеги, които са житейски¹⁵ и юридически по-подготвени, а и професионалното им развитие предполага да са преминали и през районния съд (макар и да не е задължително).

Според Тълкувателно решение № 2/26.05.2005 г. по т. д. № 2/2005 г. на ОСГТК на ВКС младшите съдии „започват работа направо в окръжните съдилища и участват във въззивни състави“. И тук ВКС държи на стриктното тълкуване на закона относно компетентността на младшите съдии да правораздават. ЗСВ все още дава възможност на окръжния съд да гледа и „други дела“. На младшите съдии обаче такава възможност не е дадена – нито сега, нито с отменената уредба. Те заседават само в състав по второинстанционни граждански и наказателни¹⁶ дела и не могат да правораздават в производства, които излизат извън изрично предвидената им компетентност. Такива са всички извънинстанционни производства, „други дела“ от компетентността на окръжния съд, включително и тези по жалби срещу действия на съдебните изпълнители.

7. Заключение

Настоящата статия има за цел да представи едно по-различно виждане от общоприетото по един важен процесуален въпрос. Разглеждането на делото в състав от повече съдии, отколкото постановява законът, води до порочност на съдебното решение, която в гражданското право се санкционира с нищожност на съдебния акт. Това е така, тъй като решенията се взимат с обикновено мнозинство (чл. 21, ал. 5 ГПК) и е напълно възможно „допълнителните“ двама съдии в състава да формират мнозинство, като изразят решаващо мнение за крайния резултат. А в конкретния случай този

---

¹⁵ В повечето случаи (макар и да не е задължително) младшите съдии са по-млади от колегите си.

¹⁶ Единственото изключение от това правило е възможността младшият съдия да участва в състав на първоинстанционния съд по наказателно дело, но не може да бъде единствен съдия или докладчик по него (чл. 82, ал. 2 ЗСВ).

пропуск би бил непоправим, доколкото решението на окръжния съд е окончателно и не подлежи на последващо обжалване – чл. 437, ал. 4 ГПК *in fine*.

Надявам се настоящите кратки разсъждения да дадат повод за възобновяване на дискусиата относно законния съдебен състав, осъществяващ контрол върху действията на съдебните изпълнители.